

Çərşənbə, 25 iyun 1919-cu il, nömrə 211

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Cəharsənbə, 26 ramazanül-mübarək sənə 1337. 25 həziran 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçülərin künkündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 1 manat 50 əppək.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 30 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 4 rublə, axırncı səhifədə sətri 3 rublə, **itən səylər və ver axtaranlar üçün 2 rublə.**

ELAN

Azərbaycan Dəmiryol İdarəsi elan edir ki, Türüq və Məabir Nəzarətinin binagüzərlığına binaən [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyinin sərəncamına əsasən], Batumda dərya kənarında 8 nömrəli evdə Azərbaycan Dəmiryolunun Ticarət acentəliyi açılır. Acentəlik su və dəmiryol ilə hər

1-ci sinif biletdən 3 rublə;
2-ci sinif biletdən 2 rublə 25 qəpik;
3-cü sinif biletdən 1 rublə 50 qəpik.
Plaskart üçün dəxi bu qərar ilə vergi
nir.

Bundan əlavə, Bakı şəhər stansiyası barəsində olan qanun[un] 14[-cü] maddəsi təbəddülünə binaən [dəyişikliyinə əsasən], hər surətlə olursa-olsun baqaj, yük baqajının bu qərar ilə komissiya vergisi artırılır:

Hər bir kiftansiya mövcubiyə [qəbzə əsasən] göndərilən malların 10 putuna [qədər] 5 manat; 10 putdan yuxarı olarsa hər putuna 50 qəpik komisiya vergisi alınır və malları da əsl qiymətlə yerlərinə göndərir.

T-153

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

- Müttəfiqlərin Almaniya cavabı iyunun 16-da saat 6:50 dəqiqədə təqdim edilmişdir. Almanlara verilmiş olan möhlət iki gün də artırılmışdır. İyunun 23-də axşam saat 7-də Almaniya qəti cavabını verməlidir. Zahirən görünür ki, Almaniya

چهارشنبه ۲۶ رمضان المبارک سنه ۱۳۳۷

«الیکچی سنه ده ایلمیس»

۲۵ حیران ۱۹۱۹ سنه نومرو ۲۱۱

محل ادارہ:

پاکو، ورونسوفسکی و غورنسکی

کوجہ کارک کینتھ ۴ نرمانو ایوید

«آذربایجان» ادارہ سی

تقون نومرو ۳۹-۷۰

تک نخمش ۱۱ منات ۵۰ قازک

آبونہ شرایطی:

غیر شهرت ایچون:

۱	آبیش	۴۰	روپہ
۲	۷۰	۳	
۳	۱۰۰	۳	

پاکو ایچون:

۱	آبیش	۳۰	روپہ
۲	۶۰	۲	
۳	۹۰	۳	

تورک و اسلاملہ مقید مقالہر، سعید
لرمز آچقندر، درج اولسان اولوق
اعادہ ایپدن، درج ایپدن مقالات
منکاشی ادین تئین ایپور .

اعلان قیاتی:

۱ نسی سحیدہ طری ۵ روپہ
آخرتسی سحیدہ طری ۴ روپہ
ایتن غیر وزیر آخارنر ایچون
۳ روپہ

ایکچی

ولندگ-سیاسی، اجتماعی، ادبی، اقتصادی تورک شرف سدر

اعلان

[illegible]

۱ نجى سېك	پياڭتون	— ۳ روبلە.
۲ نجى	»	» — ۲ روبلە ۲۵ قېك.
۳ نجى	»	» — ۱ روبلە ۵۰ قېك.

[illegible]

تلغراف خبر لوی

متفكر آلمانیايه جوبای: اوناك ۱۶ سنده
ع ۵۰۶ د قیقه وقته قدم ایدیلدیر. آلمانلار
یلدش اولان مهلت ایکی گونده آرتیریلدیر.
اونك ۲۳ نه آخشام ساعت بیدیه آلمانیا

[illegible]

فرمانده احوال باقشلاشمدر، متفق
ارازلا ایتیه مداخله ایشلری احوالی
مدر، حیات عادى حالتیه
آستریاده متفقک صاح ماعده
قاسی جماعتدهشلی نمایتیار باقده
امدر

بولشویک عفو نامی
موسکو - (۷ اپریل) یوں وارد اولش
بولشویک فریونیتف بولہ معلومات وریو،
بولشویک غوربت نامی حصہ نامہ اورتوین
چاچنکو فریونیتف اولی مقامہ وراخو
نامی تشکیل ایچدی، (۷ اپریل) یوں
۷۰ مقامہ مالدیو، نوغان کی وریو بولی
فریونیتف وریو ۲۰ مقامی بی المالدیو
فریونیتف (۷ اپریل)
بولشویک وریو نامہ عباسی
بولشویک وریو نامہ وریو نامہ
بولشویک وریو نامہ وریو نامہ

سی بلاتخیر العالیایہ فارسی حرب الناجعہ

[illegible]

ویدمارتد عسبان
تالوون- ویدمارتد عسبان ۱۷ سنه بر آلاي
مېان ایشتمد. بولار ویدمارتد عسبان
چوم ایدوب- موسولری آزاد ایشتمد.
وگرم- حکومت سان اولوبی سراجی
دیش ایشتمد. موسولری سراجی
دیشتمد.

[illegible][illegible]

جہانگیرہ
(بوٹہ واک خیرپور)
ایوٹ ۲۰ سندھ غرب جہانگیر خیر
ویرکیر کو اولہ تچ سندھ عسکر مر اوہ
تچ ۲۵ ویرت شریک (غوری)
قلاحتہ ی میرتہ آملشاز۔ جومیر

جنوبی روسیہ جہلمندہ
تاریخین جہلمندہ
جمہوریہ دوام ایتمکہ دایر اول اور دوسری

[illegible]

ی طرفین ہر دوں داعیہ بنیستہ دراز، ستران ۱

“Azərbaycan” qəzetinin 211-ci nömrəsinin 1-ci səhifəsi

sülh mürəxxəsləri [nümayəndələri] sülhü imza edib-etməmək barəsində mütarəddid [qərarı] bir haldadırlar və rəylərində ixtilaf vardır.

- Fransanın rəsmi dairələrində bu əqi-dədədirlər ki, hərgah Müttəfiqlər, ümu-miyyətlə, Almaniyanı vadar etsələr, on-lar sülhü imza edəcəkdirlər. Amerikalılar da hakəza [həmçinin] sülh müahidənamə-sinin [sazişinin] imza ediləcəyinə ümid-vadırlar. Axşam saat 8-də Almaniya mü-rəxxəsləri Parisdən Berlinə əzimet etmiş-lərdir [yola düşmüşlər].

- Çindən verilən son xəbərlərə görə, bu axır zamanlarda əhval yaxşılaşmışdır. Müttəfiq səfirlərin işə müdaxilə etmələri əhvalı yaxşılaşdırıb, orada həyat adi ha-lına düşmüşdür.

- Almaniya və Avstriyada Müttəfiqlə-rin sülh müahidənaməsinə qarşı camaat dəhşətli nümayişlər yapmaqda davam edirlər.

- Müttəfiqlər Hollandiya hökumətinə müraciətlə təvəqqe etmişlər ki, Alma-niya sülh müahidənaməsini imza etmə-yəcəyi təqdirdə, Hollanda hökuməti Al-maniya ablukasında [blokadasında] iştirak etməsin. Hollanda hökuməti Müttəfiqlərin bu təvəqqesini rədd etmişdir.

- Almaniyanın əks-təklifinə Müttəfiq-lərin cavabı düşənbə [bazar ertəsi] günü Rantsauya təqdim edilmişdi. Eyni za-manda sülh müahidənaməsinə əlavə edilən təshihlər də təqdim edilmişdir. Hərgah 5 gün müddətində müahidəna-

mə imza edilməzsə, general Foşun or-dusu bilatəxir [dərhal] Almaniya qərşə hər b açacaqdır.

- Əfqan əmiri İngiltərə tərəfindən edilən mütarikə [atəşkəs] təklifinə cavab verməmişdir.

Litva Məclisi-Müəssisənə

Müvəqqəti hökumət təşkilatına baş-layan Litva Məclisi-Müəssisənə dəvətini təhti-qərara almışdır.

Finlandiyaya fransız səfiri

Böylə xəbər verilir ki, tez bir zamanda Helsingfors [Helsinkiyə] fransız səfiri tə-yin ediləcəkdir.

Latviyada

Müttəfiqlərin Ali Şurasında qəbul edi-lən qərara görə, Müttəfiqlərin hərbi he-yəti başçısı general Qof ultimatum ilə nemes generalı [Rüdiger] fon der Qoltsa müraciət edərək bolşevik əleyhinə olan Liven qoşunları əleyhinə olan müharibə-ni kəsməyi tələb etmişdir. Liven hö-kuməti təşkili əleyhinə olan fəaliyyətin dayandırılması[nı] da həman generaldan tələb etmişdir.

Omsk və Türkünstan

Omskdan xəbər verilir ki, Omsk hö-kumətinin başçısı [Pyotr Vasilyev] Volo-qodski Türkünstan Baş naziri və İkinci Döv-lət Dumasının sabiq üzvü Məhəmmədcan Tınışbayevi hüzuruna qəbul etmişdir. Məhəmmədcan Omska bu günlərdə gə-libmiş.

Bolşevik məlumatı

Moskva - (20 iyun) Bakıdan varid ol-

muş [gəlmiş] yoldaş Kolomitsev böylə məlumat verir:

Bakı quberniyasının cənubi hissəsin-də 30 min camaatdan ibarət olan Mu-ğanda Şura hökuməti təşkil edilmişdir. (?) Bu 30 min canın 70 faizi müsəlman-lardır. Muğan kənd[li] qurultayı Qırmızı Moskvanı və 3-cü Beynəlmiləl Syezdi təb-rik edir. (?)

Bolşeviklərin Vyanada üsyanı

Bolşeviklər Vyanada son yekşənbədə [bazar günündə] bir üsyan əmələ gətir-mişlərsə də, müvəffəq olmamışlardır. Zi-ra bolşevik fırqəsi liderləri şənbə günü həbs edilmişlərdi. Onları həbsdən xilas etmək istəmişlərsə də, nəticədə atışma başlanıb bir neçə nəfər qətl edilmişdir.

- “Perolaner” qəzetəsi xəbər verir ki, Belçika əmələləri [fəhlələri] böyük mi-tinqlər tərtib verərək tətillər elan etmiş-lərdir. Bunlar 8 saat iş vaxtı ilə məvacib-lərinin artırılmasını tələb edirlər.

Veymarda üsyan

Nauen – Veymarda iyunun 17-də bir alay üsyan etmişdir. Bunlar Veymar həbs-xanasına hücum edib məhbəsləri azad etmişlərdi. Sonra hökumətin sakin ol-duğu saraya tərəf yürüş etmişlərdi. Son-ra üsyançılarla saldatlar arasında müsə-dimə [toqquşma] vəqə olub, üsyançılar qalib gəlmişlərdi. Nəhayət, general Mar-kerin dəstəsi dəvət edilib üsyançıları sa-kit etmişlər və saray posta və teleqraf imarətini asilərdən almışlar.

Riqada

Dvinsk – Riqada nəşr olunan beliq-

vardilərin [ağqvardiyaçıların] qəzetəsi ya-zır ki, ərzaq qiyməti orada o qədər ar-tıqdır ki, əhalinin əksəri ərzaq almaqdan bilməliyə [tamamilə] məhrum olmuşdur. Latviyada ərzaq işlərində dəxi mükəm-məl nizamsızlıq vardır. Bolşevik döv-ründə olduğu kimi şimdi də orada ərzaq təşkilatı vardır.

Riqadan verilmiş olan məlumatdan anlaşılr ki, Riqada Könüllü qoşun səfər-bərliyi çox süst gedir. Oradan qaçanların rəvayətinə görə, nemeslər 45 yaşnadək kişiləri səfərbərliyə almışlardır. Cəbrən [zorla] səfərbərliyə alınmış olan şəxsləri qabaq cəbhəyə göndərilir. Bu təzyiqatə görə onlar[ın] hissələri bizim tərəfə keçir.

Finlandadan verilən məlumata gö-rə, Fin boğazından irəliləməkdə olan Kö-nüllülər Krasnı Qorkaya daxil olmuşlar-dır. Tabya [istehkam] bolşeviklərin 5 pa-roxodu və Kronştadt istehkamları tərə-findən bombardman edilir.

Cənubi Rusiya cəbhəsində

Tsaritsın cəbhəsində - Hücumə da-vam etməklə Dabravol ordusu mayın 30-da təzədən düşməni sındırıp Volqa nəh-rinin geniş sahilinə çıxmaqla Tsaritsının 15 verstliyinə çatmışdır. Həman gün düş-mən tərəfindən möhkəmlənən Tsaritsın cəbhəsi Kuban əsgərləri tərəfindən ya-rılıb bir neçə min nəfər əsir və külli miq-darda qənaimi-hərbiyyə [hərbi qənimət] alınmışdır. Sarepta, Çervlenni və Karpov-ka kəndləri işğal edilmişdir.

Don cəbhəsində - 9-cu bolşevik ordu-su əsgərlərindən qalanları Don tərəfə qaçmaqla xilas olmaq istərkən, Kletsdən 20 verst cənub-qərbə tərəf rayonda ge-

neral Mamontovun Don dəstələri tərəfindən təzədən dağıdılmışlardır. General Bıkadorovun Don dəstələri Yuxarı Don əsgəri firqələrindən biri ilə bərabər Çist-yakov[o], Krasnokut, Bolşoy kəndlərini işğal edib bolşevik əsgərlərini təqib etməkdədirlər.

Tokio - Yaponiyanın hərbi gəmiləri Nauenə gedirlər. Bu vaxta qədər Şanxay, Kanton və Xankouda yaponlara qarşı olan hərəkət şimdiki başqa bir rəng alaraq ümumən əcnəbiləri təhdid edir. Çinlilər tərəfindən edilən boykota görə, Çin is-kələlərində [limanlarında] seyri-səfain [gəmi naviqasiyası] işləri dayandırılmışdır.

Yaltada üsyan

London - Yaltadan xəbər verilir ki, işsizlikdən dolayı orada üsyan əmələ gəlmişdir. Üsyanı yatırmaq üçün silahla iş görmək icab eyləmiş [lazım gəlmiş] və nəticədə üsyan yatırılmışdır.

Şimal cəbhəsində

Kopenhagen [Kopenhagendən] xəbər verirlər ki, İngiltərə əsgərləri Riqa xəlinə [körfəzinə] çıxıb bolşeviklərlə müharibə etdikdən sonra bir neçə kənd işğal etmişlərdir. Petroqrad Şura hökuməti ciddi tədarük görməkdədir. Hökumət qət etmişdir ki, axırncı imkana qədər şəhəri mühafizə etsin.

Şimali Rusiyada

Bolşeviklər Yuxarı Peçorı rayonunda Vıçeqdaya, Yarenskdən də Ust-Nevskiyə çəkmişlərdir. İşğal edilən yerlərin əhalisi əsgərliyə alınır. Narva cəbhəsində eston əsgərləri Petroqradın 50 mil qərbində Moloskovitsini işğal etmişlərdir. Bolşeviklər

Peypus nəhrinin şimali və qərbi sahillərində geri çəkirlər. Odrov alınmışdır. Bir çox əsir və mühimmatı-hərbiyyə alınmışdır. Almanlar təzədən Riqa üzərinə hücumu başlamışlardır.

Cəbhələrdə

(*Bolşevik xəbərləri*)

İyunun 20-də Qərb cəbhəsindən xəbər verirlər ki, Olonets səmtində əsgərlərimiz Olonetsin 25 verst şimal-şərqində Qorqi-Kinelaxtanı müharibə ilə almışlar. Hücumumuz davam edir. Novo-Svenç səmtində bizim dəstələrimiz düşmənin təzyiqi altında Dvinskin 35 verst cənubuna çəkilmişlərdir. Əsgərlərimiz tərəfindən əsir və əsliyə [silah] alınmışdır.

Cənubi cəbhədə - Mariupol səmtində bizim dəstələrimiz Poloqi rayonunu və Noqayskin 100 verst şimalında Qulyay-poleni də işğal etmişlərdir. Yekaterinoslav rayonunda Sinelnikovonun 12 verst şərqində müharibə davam edir. İzyum tərəfdə düşmən zirehli qatar atəşi sayəsində Xarkovun 55 verst cənub-şərqində Şabelin mövqifini [stansiyasını] işğal etmişdir. Şərq tərəfdə Valuykinin 40 verst cənub-şərqində düşmən bir çox kəndlərdən çıxarılmışdır. Kalaçın 30 verst cənubunda bizim əsgərlərimiz Staraya Kriusanı tərk etmişlərdir. Tsaritsın [Volqoqrad] cəbhəsində bizim dəstələrimiz bütün cəbhə boyu hücumu keçib Beketovka kəndini işğal etmişlərdir. Şərq cəbhəsində Uralsk şəhəri düşmən tərəfindən top atəsinə tutulmuşdur. Orenburq rayonunda Novokindelka tərəfində düşmən hücumu dayandırılmışdır. Sterlitamak rayonunda bizim əsgərlərimiz Sterlitamakın 10 verst şərqində İşeyevonu

müharibə ilə işğal etmişlərdir. Ufa rayonunda əsgərlərimiz Ufanın 60 verst cənub-şərqində Arxangelski işğal edib 50 nəfər əsir, iki pulemyot və 95 tüfəng almışlardır. Osinsk səmtində əsgərlərimiz Osinskin 25 verst qərbində Pankovu işğal etmişlərdir. Perm rayonunda əsgərlərimiz Kuzma mövqifinə yaxınlaşıb şərqə tərəf hücum etməkdədirlər.

SÜLH ƏTRAFINDA

Almanların əks-təklifinə cavab

Müttəfiqlər almanların əks-təklifinə qarşı verdikləri cavabında deyirlər ki, müharibə insaniyyət və ədalətə qarşı ən böyük bir cinayətdir. Almanların əks-təklifi qəbul edilməyəcək bir şey hesab edilmişdir. Fəqət Müttəfiqlər Yuxarı Sileziya məsələsində rəyi-amma [referendum] müraciət edilməsinə razıdirlər. Rəyi-amm bu oblastın Almaniyaya, yaxud Lehistan [Polşaya] keçməsinə təyin edəcəkdir.

Fransızlar Saar hövzəsini 15 il müddətlə istila edəcəkdirlər. Sonra özlərinin əhalisi kəndi müqəddəratını həll edəcəkdir. Yəni arzu edərsə, Almaniyaya mülhəq ola [birləşə] biləcəkdir.

Almaniya müstəmləkələri almanlara qaytarılmayacaqlardır.

Müttəfiqlər iqtisadi cəhətdən Almanıyanı boğmaq istəməyirlər. Biləks [əksinə], Almaniya ticarətinin yenidən başlanmasına hər növ müzahirət [köməklik] göstərməyə hazırdırlar.

Kayzer Vilhelm Müttəfiqlər tribunali tərəfindən mühakimə ediləcəkdir. Müharibə işlərində cinayət yapan sair alman məmurlarının siyahısı sülh imza edi-

ləndən bir ay sonra Müttəfiqlərə təqdim edilməlidir.

Alman donanması

Helqoland, nemes flotu və iadəyi-xəsarət [ziyanın ödənilməsi] maddələri bir qədər təbdil ediləcəklərdir [dəyişdiriləcək]. Almanlara iki yüz min nəfərlik bir ordu saxlamağa müsaidə verilir. Fəqət üç aydan sonra bu rəqəm yüz minə yendirməlidir.

Konfransda

Dördlər Şurası üzvləri Parisdən əzimet etmişlərdir [yola düşmüşlər]. Vilson Brüssel-də, Lloyd Corc Berlindədir. (?) Onların qiyabətində [yoxluğunda] sülh işlərini Beşlər Şurası idarə edir. Bunlara üç məsələ müzakirəsi vagüzar edilmişdir [tapşırılmışdır]: Birisi, Dansiqin [Qdanskin] Cəmiyyəti-Əqvama [Millətlər Cəmiyyətinə] verilməsi məsələsi; ikincisi, Lehistan [Polşa] ilə Ukrayna arasında mütarikə [atəşkəs] məsələsi; üçüncüsü də Klagenfurtda rəyi-amma [referendum] müraciət etmək məsələsidir. Zira bu yerə sahib olmaq üçün Avstriya nemesləri ilə cənubi slavyanlar bir-biri ilə daima mübahisə edirlər.

Düvəli-müəzzəm [böyük dövlətlər] başçıları qət etmişlər ki, sülh müahidənaməsini [sazişini] 16 iyunda nemeslərə verildiyi surətdə elan etsinlər. Yəni mayın 7-də edilən təshihlərlə [düzəlişlərlə] bərabər elan edilsin. Bu şərait Müttəfiqlərin son sözü olacaqdır.

Londonda və Parisdə cümə günü səhər müahidənamə elan ediləcəkdir. Pəncşənbə [cümə axşamı] günü axşam ingilis qəzetələrində çap edilməsi mümkün olmaq üçün pəncşənbə günü günortadan

sonra təyyarəçi Londona sülh müahidə-naməsi aparmışdır. İngilis və fransız li-sanlarında olan bu sənədlər 426 səhifə-dən ibarətdir. Bunlara xəritələr də əlavə edilmişdir.

Lion – Almaniya səramədanından [baş-çılarında] olan Erzberqer sülh müahidə-naməsinin imza edilməsinə tərəfdardır. Onun əqidəsincə, sülh imza edildikdən sonra diplomasi təriqlə [yoluyla] Müttə-fiqləri güzəştə vadar etmək olacaqdır. Ehtimal var ki, Brokdorf-Rantsau Versal-dan qayıtdıqdan sonra Veymarda onun istefasını qəbul edərək özü Versala sülh müahidənaməsini imza etməyə gedə-cəkdir. Bu gün Dördlər Şurasında istila edilmiş Reyndə mülki idarə tətbiq edil-məsi barəsində razılıq əmələ gəlmişdir. Müahidənamədə edilən təbəddülat [də-yişiklik] Yuxarı Sileziya məsələsində rəyi-amma müraciət etməyə və Almaniya kömür yetirmək məsələlərinə aid imiş.

Almanların 10-cu notası

Xəbərlərə görə, Almaniya sülh nü-mayəndəsi Rantsau Dernburqdan xahiş et-mişdir ki, onun yerini dolandırın. Dünən axşam Almaniya nümayəndələri Müttə-fiqlərə 10-cu nota vermişlərdir. Bu no-tada onlar sülh müahidənaməsinə bax-maq üçün vagüzar edilən [verilən] vaxtın uzadılmasını xahiş edirlər.

HEYƏTİ-MÜRƏXXƏSƏMİZ

Azərbaycan heyəti Dördlər Şurasında

Hökumət dairələrində alınan məlu-mata görə, Azərbaycan Cümhuriyyətinin

Sülh Konfransına gedən nümayəndələri Vilson, Lloyd Corc, Klemanso və Orlando tərəfindən hüsurə qəbul edilmişlərdir.

Azərbaycan nümayəndələri Romada ikən

Məlum olduğu üzrə Azərbaycan he-yəti Parisə İstanbul-Marsel təriqi [yolu] ilə deyil, Romadan keçib getmişlərdir. Xariciyyə Nəzarətində alınan rəsmi mə-lumata görə, Azərbaycan heyəti Romada hüsn-təvəccöhlə qəbul edilmişdir. Azər-baycan heyəti İtaliya Parlamənı sədri tə-rəfindən qəbul edilmişdir.

Azərbaycana olan maraq

Mövsuq [etibarlı] mənbədən verilən xəbərlərə görə, Zaqafqaziya cümhuri-yətləri məsələsinə iki aydan tez baxılma-yacaqdır. Buna görə Azərbaycan heyəti-nin yubanmasından ehtiyat etmək əsas-sızdır. Heyətin bir tək məlumat verməsi deyil, işi də çoxdur. Bir çox ticarət mü-əssisələri iqtisadi və maliyyə təklifləri ilə Azərbaycan heyətinə müraciət etməkdə-dirlər.

Azərbaycan ilə İran münasibəti

Məlum olduğu üzrə, Azərbaycan he-yəti Tehrandan övdət etmişdir [qayıtmış-dır]. Bir para bizə düşmən olan qəzetə-lərin verdikləri xəbərlərə baxmayaraq, İsmayıl xan Ziyadxanovun heyətini mü-vəffəqiyyətli hesab etmək olar. Azər-baycan heyəti İran şahı tərəfindən hüsurə qəbul edilmişdir. Görüş 45 dəqiqə çək-mişdir. Müsahibə türk dilində olmuşdur.

Əvvəlcə cümhuriyyətimizin adına bir qədər tənqidatda bulunan mətbuat axır-da sakit olub hətta iranlıların özləri tə-

rəfindən Azərbaycan Cümhuriyyətini mü-dafiə etmək haqqında məqalələr də ya-zılmışdır. Bunlar yazdıqları məqalələrin-də isbat edirlər ki, Şərqi Zaqafqaziyanın tarixi və etnoqrafi ixtiyarı vardır ki, Azər-baycan adı ilə adlansın.

Azərbaycan heyəti üçün Tehrandə hər bir mayehtacı [ehtiyac şeyləri] ilə hazır xü-susi mənzil verilmişdir. Heyət bütün ictimai və siyasi dairələrin nəzəri-diqqətini cəlb etmişdir. İranla saziş hüsurə gəlib posta, teleqraf, gömrük və ticarət işlə-rində müahidənamələr imza edilmişdir. İran hökuməti Tehrandə Azərbaycan he-yəti və Təbrizdə Azərbaycan general kon-sulu olduğuna razı olmuşdur.

Azərbaycan Cümhuriyyətinin səneyi-dövriyyəsi [ildönümü] günü İran şahının tacgüzarlığı [tacqoyma mərasimi] ilə mü-tabiq olmuşdur. Həman gün Azərbaycan heyəti yaşadığı bina milli bayraqlarla bə-zənib və Tehrandə olan azərbaycanlılar, heyəti təbrik etməyə gəlmişlərdir. Xariciyyə Nəzarətinin xüsusi şöbə müdiri də heyəti təbrik üçün gəlmişdir. Müdir hökumət sədri namından təəssüf etmiş-dir ki, tacgüzarlıq mərasiminə məşğul ol-duğundan Baş nazir özü əziz qonaqların yanına gəlməkdən məhrum olmuşdur.

VƏTƏN BİZİM SEVGİLİ ANAMIZDIR

Xanımlar! Həmşirələr [bacılar]! Bu gün vətən bizim qeyrətimizə, millətin səadəti bizim xariqüladə səylərimizə mərbutdur [bağlıdır]. Qəlbində həmiyyəti bulunan, nan [çörək] və nemətilə pərvərdə olduğu [bəsləndiyi] vətəninə qəlbində məhəbbət

hiss edən hər bir insan, xüsusən hər bir qadın gücü yetdiyi mərtəbə vəzifəsini ifadə çalışmalı. İştə mən də bu müqəddəs vətənin övladı bulunduğum cəhətlə, qadın-lıq namına bir-iki söz söyləməyi münasib gördüm.

Tərəqqiyi-millət bizim ağışı-şəfqəti-mizdə böyüyərək tərbiyyə-i-ibtidaiyyəsini alan yavrucuqlarla qaim olduğu [millətin tərəqqisi bizim şəfqətli qucağımızda böyüyərək ibtidai tərbiyyəsini alan uşaqlar sayəsində sabit, davamlı olduğu] halda, məəttəəssüf [təəssüflər olsun ki], şimdiyə qədər biz bu nöqtələri düşünəmmədik, övladlarımız hənuz qucaqlarımızda ikən verəcəyimiz tərbiyyə-i-ibtidaiyyələrini verəmmədik, övladlarımızı vətənin səlamətinə xadim olacaq bir surətdə böyüdəmmədik.

Halbuki vətənimizin düçar olduğu ağır günlər ən ziyadə biz qadınları düşündür-məli. Bunu kəndimiz də etiraf ediriz ki, biz şimdiyə qədər vətənə salım, çəlik vü-cudlar, mətin dimağlar [zehinlər] yetişdir-sə idik, bu gün heç bir şeyə ehtiyac qal-mazdı.

Vətən bizdən həyat ümid edərkən, biz onun məhvinə çalışdıq. Vətən şid-dətli bir xəstəlik keçirdiyi zaman bunu tədavi edəcək, bir çox fədakarlıqlar gös-tərəcək, erkəklərlə bərabər vətənin dər-dinə, xəstəliyinə əlac bulacaq qadınlar-dır.

Erkəklərimiz vətənin səadət və səla-məti üçün əllərindən gələn səy və qey-rətdən geri durmurlar. Ancaq biz qadınlar bu fəlakətin səbəbi kəndimiz ol-duğumuz halda, heç düşünmək də istə-mirik ki, bu bizim xətamız, bizim günə-himimizdir.

Türkdə bir məsəl var ki, zərərin ya-rısından qayıtmaq da xeyirdir. Şimdi ke-

çən keçdi, gələcək qeydinə qalmalı. Kəndi vətənimiz üçün kəndimiz yığılmaq, dərdləşmək lazım ikən bizi bir yerə yığmaq üçün özgələrdən dəvət gözləyiriz. Dəvət olunan yerə də min naz ilə gedir və ya ki, heç də getməyiriz. Çünki vətən məhəbbəti bizim, yəni biz qadınların ürəyində kök salmamış ki, dəvət gözləməksizin yığıb-yığılıb vətənin qeydinə qalalım.

Məəttəəssüf, dəvət olunanlar belə kəndilərinə zəhməti rəva bilməyib gəlmir və gəlməməyi ilə gələnləri, vətəninə azca məhəbbəti olanları da həvəsdən düşürürlər. Böylə əhəmiyyətli çalışmağa ehtiyac hiss olunan bir zamanda böylə kahıllıq [tənbəllik, başısoyuluq] gərək olmasın.

Xanımlar! Vətənə biz qadınlar çox-çox borcluyuz. Biz çocuqlarımızı milli ruh, milli tərbiyədə bəsləyəmmədik. Çocuqlarımızın beşiyini sallarkən laylaylarımızda çocuqlarımızın qulaqlarına vətən şərqi-sini eşitdirmədik. Ürəklərinə vətən məhəbbətini, millət hissiyyatını dolduramadıq.

Halbuki, millətimizə yaxışan şanlı əsgərlər bizim ağuşumuzdan doğmalıdır [doğulmalıdır]. Əsgərlərimizi müharibəyə biz təşviq etməliyiz. Kəndimiz çalışmalı, onlara nümunə olmalıyıq. Bu sözü təklidə həpimiz deyiriz. Həpimiz biliriz. Fəqət kim yapsın? Nə yapsın? Nasıl yapsın? Bunu yapacaq bizdən başqa bir qüvvət, bir amil varmı? Xayır! O halda, çalışmaq üçün kimdən dəvət gözləyiriz? Yapacaq, çalışacaq yenə kəndimiz deyilməyib? Həni! Yalamaya, müharibə meydanına vətən mühafizləri göndərmişiz.

Onlar bizim can parçamız deyilmi? Onlar bizim qanımız, canımız deyilmi?

Onlar bizim övladlarımız, qardaşlarımız deyilmi? Bəli. Onlar bizim ürəklərimizdən qopan, ağuşlarımızda böyüyən sevgili balalarımızdır. Onlar bizim namusumuz müdafiə edənlərdir. Çox gözəl! Önümüzə bayram gəlir. Hər kəs bayram üçün evində hazırlıqlar, cürbəcür hazırlıqlar görür. Pəs vətənlərinin uğrunda əsgərlikdə bulunan qəhrəmanlarımız üçün nə edir, onlara nə hədiyyələr göndərmək istəyirik? Bunu hər kəs tək-tək ağına gətirməyində şübhəm qalmır. Fəqət yığılıb bir yerdə məsləhət etmək lazımdır ki, onun üçün də bir qax xanım bunu düşünüb xanımları Birinci Ünas [Qızlar] məktəbinə dəvət etdilər. Orada əsgərlərimizə bayramlıq bir töhfə göndərmək qət və qərara alındı. Bunun üçün də para toplamaq məsləhət görüldü. Həman orada ikən üç min manata qədər para cəm oldu. Fəqət şimdiki halda üç min manatla bir şey etmək olmaz. Fəqət gəlməyən xanımlardan bir çoxu da sonradan para göndərmişlər.

İştə, bu gün üç xanımın evini para göndərmək istəyən xanımlar üçün qərar qoyuruq:

1-incisi Liza xanım Muxtarovdur ki, Doktorski küçədə nömrə 5;

2-ncisi Pəri xanım Topçubaşovdur ki, Afiserski küçədə nömrə 9;

3-üncüsü Səltənət xanım Əmircanovdur ki, Poçtovı və Karaulnı küçələrin kücündə nömrə 4.

İştə, hər kəs para göndərmək istəsə, bu xanımlara göndərib qəbzlərini ala bilərlər.

Haydı, xanımlar! Hümmət günüdür, xanımların hümməti erkəklərin vəzifəsindən, hümmətindən daha alidir. Dəqi-

qə fövt etməyərək [itirməyərək], səbat və mətanətlə çalışmalıyıq. Lazım olduğu halda yenə yığılalım, tez-tez yığılalım, hər vaxt qonaqlıqlara, toylara gedib o yandan-bu yandan danışmaqdan doymadıqmı?

Şimdi heç olmazsa gündə iki saatlıq vaxtlarımızı bu yolda sərf edəlim.

Nəfsimizi uzun müddət ehtiyacımızın xaricindəki pırlantılardan, almazlardan, incilərdən, süslü əlbisələrlə təzyin etməkdən [bəzəməkdən] isə, bir parça vətən uğrunda sərf edəlim.

Şimdi vətənimizin halı vicdan sahibi olanları düşündürəcək. Artıq xanımlar üçün zinətin, süslü əlbisənin heç bir faydası yoxdur. Böylə bir zamanda pırlanta taxıb boş vaxt keçirməkdənsə, bu gün pırlantaları bərtərəf edib [bir tərəfə qoyub] sadə əlbisələrlə müavinətə qoşmanız zaman tələb edir.

Şəfiqə Əfəndizadə

MÜASİRLƏŞMƏK DAİRƏSİNDƏ BİR NEÇƏ MƏSƏLƏ

Vaxtımız, zamanımız, istiqlalımız, ictimaiyyətimiz müasirləşmək yolu manelərinin aramızdan tez bir zamanda götürülməsini və bu məsələnin həllini, həm də tez bir zamanda həllini bizdən tələb etməkdədir.

Məlumdur ki, aləmsümul hərbin nəticəyi-məşuməsi [uğursuz, nəhs nəticəsi] sonunda hər bir qanun və qaydanın xilafına olaraq insanların biqeyri-haqq [haqsız olaraq] biri-birinə təcavüz etdikləri və

biri-birinin mallarını, qanlarını halal bildikləri bir halda elani-istiqlaliyyət etdik və qəsb olunmuş hüququmuzu bir çox qanlar tökdüyümüz və qurbanlar verdik yiməzəndən sonra ancaq əldə edə bildik və şimdi isə də həman təcavüzkeranə hallar insanlar arasında eynilə davam, eynilə runüma olmaqda [özünü göstərməkdə] və bəlkə də, daha qüvvət və şiddət kəsb etməkdədir [qazanmaqdadır].

Məsələn, əvvəlləri bir az qüvvədən ibarət olan bolşevik hökuməti və yaxud hürriyyəti-istiqlalımızın ən əvvəlinci düşməni hesab olunan Denikinlər get-gedə böyük qüvvələr cəminə malik olaraq dəhşətlər törətməkdə, haqq-hüquqlara təcavüz etməkdədirlər.

Netəkim bu günlərdə Dağıstan hökuməti-məşruəsinin [qanuni hökumətinin] haqq və hüququna təcavüz edilərək Cibaliyyə [Dağlılar] hökumətinin yerləri qəsb olundu. Bu isə, sözümlərin qəvi [qüvvətli] bir şahididir.

Tarixi-aləmdə oxuyub da birər-birər təcrübə etdiyimiz və yaxud gözümlərdəki vüquati-əxirədən [son hadisələrdən] aldığımız təəssürat və diplomasi halları mülahizə edərək bir daha iğfal edilməyəcəyimizə [aldadılmayacağımıza], allanmayacağımıza əməniyyət kəsb etmək istərdik [əmin olmaq istərdik]. Doğrudan da, bu vaxta qədər başımıza gələn hər bir fəlakət ürəyimizin saflığından və qeyriləri iğfal və işkal etmək [çətinliyə salmaq] istəmədiyimizdən dolayı başımıza gələn fəlakətlərdən başqa bir şey deyildir. Biz başqalarını iğfal etmək istəmədiyimizdən, başqaları daha bizi iğfal etməz deyər bir siyasət götürdük. Halbuki zaman dəyişdi, sədaqət götürüldü, ha-

kim məhkumu əzmək, qəvi [güclü] məzlumu udmaq, biqeyri-haqq təzyiq etməkdə davam etməkdədir. Hələ də bu məşum və çirkin siyasətə bir intəha, bir xatimə çəkilməmişdir. Və bu tezlikdə buna bir intəha çəkilməyə ümidi azdır. Bəlkə də, heç yoxdur da. Biz həmişə böylə bir sadəliklə iğfal edilmişiz. Bunu birdəfəlik anlamalıyıq ki, bizim dostlarımız belə bu gün bizimlə ancaq mənfəətlərinə görə dost olmaq istərlər. Onlar nə bizim qara qaşımıza və nə də qara gözümüze aşıq deyildirlər. Hətta bizə bir şey vermək istərlərsə, o da şətrənc [şahmat] oyununda tərəfi-müqabilə bəxş edilən bir daşa bənzər ki, bə'dində [sonrasında] böyük bir şey qazanılacağı ümidi ilə verilir.

Get-gedə siyasət biz türk və islamı üçün başqa və sairələr üçün də başqa bir rəng almaqdadır. Biz hər yerdə məhkum, əsarətdəyik. Hələ bunlara iktifa [kifayət] edilməyərək, mümkün olduqca müstəqil hökumətlərimizi böylə təhtitəzyiqə [təzyiq altına] alaraq məhkum etmək çarələri hər yerdə düşünülür.

Bu yolda dolanbaclar oynanır. Vaxtilə hamı millətlərə kömək edən, zəifi qəvinin çəngəlindən [caynağından] qurtaran türk milləti şimdi həman nicat tapan millətlər tərəfindən parçalanmaq siyasəti dövrünü keçirir. İştə hər bir mühüm məsələ qarşısında, qovğa bəndində biz yeni bir yorğan örtərik. Nə vaxta qədər böylə birəhm və həyasızca yürüdülmən siyasət müqabilində muncəmid [buz bağlamış] bir halda donub laqeyd duracağıq?

*Qorqe acal peyapey az in gale mibarəd
Vin galera bebin ke çe asude miçarəd*
Şeirinin misdaqınca [dediyi kimi], nə vaxta qədər asudə otlayacaq, müqəddəratı-

mızı bizi puç və imhaya [məhv etməyə] çalışan əllərə tapşırır, tarixə buraxacağıq? Bu qədər açıq və aydın müamili-təzyiqiyyədən [zorakı rəftardan] nə səbəbə bir hissə [dərs] alammayırıq, təəccübdür.

İştə, bizim bu halımız ümumiyyət etibarilə nəzəri-diqqət və ibtisara alınır [diqqətlə baxılıb başa düşülsə], mizan edilərsə [tərəziyə qoyulub ölçülsə], əlbəttə, bunun böyük bir baisi və illəti [səbəbi] olmalıdır ki, müasirlərimizlə bərabər yaşadığımız bir əsrdə, bir sahədə onlarla bərabər olammayır, müasirləşəmməyirik.

Məncə, bunun da baisi bilkülliyyə [tamamilə] əhvali-ruhiyyəmizdə aranmalıdır. Biz Asiya əqvamı [qövmləri] keçmişdən bəri eyi olsun, kötü olsun, hər bir ənənətimizi [ənənələrimizi] mühafizəyə qərar vermiş, hətta bu yolda şəriətimiz dairəsində belə hökmlər verərək şəriət namına olsa da, onu əldə saxlamağa can atmış bir əhaliyik.

O cümlədən olaraq bizdə övlad məhəbbəti mühafizə olunmuş ənənətlərdən biridir. Bizdə övlad məhəbbəti əvvəllərdə necə idisə də, daima öylə qalmış, öyləcə də getmişdir. Bu gün bir fransız qızı ingilislərin nə bilim nə kimi bir şəhərinə gedər, atadan-anadan, xəvişi-əqvamdan [qohum-əqrabasından] aralanıb qəlbinə fütür [qəm, kədər] verməyərək qürbətdə yaşar, imrari-həyat edər [ömür sürər]. Biləks [əksinə], asiyalı, qafqazlı bir qız bu köydən digər bir köyə gedərsə, orada yaşayammaz, bilaxirə [axırda] naxoş olar, fəvt [yox] olar gedər. Bu isə bizdə təbii övlad məhəbbətindən naşi olmayıb [irəli gəlməyib], ikinci təbiət hökmünü almış adət [adətlərimizdən] və əxlaqımızdan törənən bir əhvali-ruhiyyə

təsiri ilədir ki, biz şunu bir ənənətlə olaraq mühafizə etmiş, saxlamışıq.

Doğrudur, ənənəti-tarixiyyənin saxlanması hər qövmlər və hər bir millətin mədəniyyəti-amalının mizanı [davranış mədəniyyətinin ölçüsü] və mazesinin miratı-şahididir [keçmişinin şahidi olan güzgüdür]. Fəqət öylə yaramaz ənənətlər də vardır ki, onu mühafizə etmək hal və istiqbalımıza [bu günümüze və gələcəyimizə] ən böyük zərblər vura biləcək amillərdən biri ola bilər.

İştə, buraya qədər sərd və bəyan etdiyimiz [izah etdiyimiz, meydana qoyduğumuz] övlad məhəbbəti bu gün istiqbalımıza ən ağır rəxnə vuran amillərdəndir. Biz təb'ən [təbiət etibarilə] əsgər yaradığımızdandır ki, bu qədər məhəbbətə baxmayaraq əsgər oluruz. Qovğaya gedir, qürbətə davam edirik [düzürük]. Və illə [yoxsa] övlad məhəbbəti bizi əsgərlikdən mane olumuncu bir keyfiyyətdir. Hələ bu qədər qorxulu bir zamanda övladlarını əsgərlikdən qaçıranlara baxılarsa, təəssüf etməmək qabil deyildir. Bu isə həman yersiz məhəbbətimizi mühafizəyə qərar verdiyimizdən nəşət etmiş [irəli gəlmiş] bir keyfiyyətdən başqa bir şey deyildir.

Hər kəs övladını sevməyə haqlıdır. Hər kəs övladını düşünməyə borcludur. Fəqət övlad məhəbbətinin də bir dərəcəyə qədər həddi, hüdudu olmalıdır. Biz bunu birdəfəlik bilməliyik ki, övlad ancaq dininin, millətinin irz-namusunun mühafizi [mühafizəçisi], müdafi [müdafiəçisi] olduqca seviləlidir. Hər də yeri gəldikcə bu yolda çalışmaq kəndisinin bir qəhrəman olduğu[nu] fikri ilə, qələ-

mi ilə, şəmşiri [qılıncı] ilə və nəhayət, hər bir xidməti ilə göstərməlidir. Bunun üçün də böylə övlad sevilməyə layiqdir. Böylə övladın ata-anası da fəxr etməyə, övladım var deməyə haqlıdır. Amma bizdə isə böylə deyildir. Övlad nə olursa-olsun, ancaq bir övlad olduğu üçün sevilir, sariq [oğru], qatil, xırsız, nə olursa yenə də sevilir, utanmadan böylələrinə də övladım var denir.

İştə, demək hər bir şey bizdə yolundan, cığırından çıxdığı kimi, istə, hər bir şey bizdə əsrə müvafiq olmadığı kimi, övlad məhəbbəti, övlad sevişi də həman əsrə müvafiq deyildir. Məncə, hər kəs övladını, vətən və millətini mühafizə etmək, irz və namusunu siyanət edəcək [qoruyacaq] bir qəhrəman pərvərdə etmək [böyütmək], yaxud bir millət xadimi yetişdirmək yolunda düşünməli, o yolda sevməlidir. Övladlarımızın laylaları da o yolda oxunmalıdır. Böylə olarsa, əsgərlik vəzifəsi kimi mühüm bir məsələ əsrə müvafiq həll edilmiş olar və əsgərlərimiz daha ata-ana məhəbbəti deyil, həqiqi vətən mühibbi [vətən aşığı] bir əsgər, bir xadim olarlar.

Seyidzadə Bədrəddin

MƏTBUAT

“Yedinaya Rossiya” qəzetəsi Cahan müharibəsinin indi də diplomasi mübarizəyə mübəddəl olduğunu [çevrildiyini] qeydlə, bu meydanda Sazonov, Milyukovları görmədiyindən dilgir [dixor] olur və iştirak istehqaqını [haqqını] hər döv-

lətin müharibədə verdiyi tələfatla öl-çərək yazır ki:

“Müharibə meydanlarında milyonlar yaxşı övladının qanı bahasına Rusiya yalnız öz dövləti hüdudu deyil, hətta Sülh Konfransı qarşısında bulunan beynəlmiləl məsələlərin də həllində iştirak hüququnu satın almışdır.

Tezliklə mücəddəd [yenilənmiş] Rusiyanı Cəmiyyəti-Əqvamda [Millətlər Cəmiyyətinə] və onun nümayəndələrini Versal diplomasi masası dalında görməyi arzu edən qalib dövlətlər dəxi bu hüququ etiraf edirlər. Mötəlif dövlətlərcə [Antanta dövlətləri tərəfindən] amiral Kolçak hökumətinin rəsmi surətdə tanınması bu uğurda birinci qədəmdir. Biz əmin oluruq ki, dostlarımız da, düşmənlərimiz də ən yaxın zamanda vətəndaş müharibəsi atəşi ilə ağır anarşi xəstəliyi içində qüvvəsini təcrid [bərpa] etmiş Rusiyanın səsinə eşidərlər.

Fəqət Böyük Rusiyaçılar bilməlidirlər ki, əgər Rusiyanın vermiş olduğu milyonlarla qurban yalnız atəşlə dəmir içindən təzədən əski çarlığı təcrid etmək üçün imişsə, bədbəxt millətin nəinki o zəhməti [zəhmətləri] hədədir, hətta bundan böylə də çox belə hədə qurbanlar verər.

Doğrudur, bu vaxtadək verilmiş olan, rus millətinə kəndi müqəddəratı ilə bərabər beynəlmiləl məsələnin [məsələlərin] də həllində iştirak haqqı qazandırmışdır. Lakin “Böyük rusiyaçıların” düşündüyü kimi boyunduruq taxmaq haqqı deyil, hüquq və ədalət məsələlərinin həllində iştirak və kəndi müqəddəratı[nı] da beşon istibdad generalı təlqini ilə deyil, əsil demokratiyanın [xalqın] arzusuna mü-

vafiq bir surətdə təyini-hüquq qazandırmışdır.”

* * *

Tehran ilə Ənzəli arasında və İranın sair əyalətlərində ingilislər tərəfindən dəmir yolları inşasına şüru edilməsi [başlanması] haqqındakı xəbər münasibətilə “Ədalət” firqəsinin nəşiri-əfkarı [yayın orqanı] olan “Hürriyyət” qəzetəsi bir baş məqalə yazaraq bu işi İranın iqtisadi inqirazına [tənəzzülünə] bir müqəddimə kimi tələqqi edərək [qiymətləndirərək] deyir ki:

“Bu təzə dəmiryol İran zəhmətkeşləri üçün yeni bir fəlakət, yeni bir təhlükə hazırlayır. İşbu yol Hindistan, İran, Qafqaziyanı bir dükcə [yumaq] kimi yığıb ingilis hökumətinin əlinə verəcəkdir.

İngilislərin İran yollarını təsis etmələri İran ticarətini almaları deməkdir. Bundan sonra gərək İran xalqı ingilislərin iqtisadi təbəəsi olub onların sərvətini artırmaq üçün gecə-gündüz işləsinlər. Yuxarıda dediyimiz kimi, bu dəmiryolu yalnız İran zəhmətkeşlərini deyil, bütün Şərq zəhmətkeşlərini İngiltərə sərvətdarlarına qul edəcəkdir.

Mümkündür ki, bəzi tacirlərimiz buna razı olsun. Çünki onlara müvəqqəti mənfəət vardır. Lakin fəqərayi-kasibə heç vaxt özlərinin böylə bir tələyə düşmələrinə razı olmamalıdır.

Quru narazılıq yalnız etirazla yox, ciddi iqdamatla [addımlarla] bu təhlükənin qarşısını almalıdır.

Əlbəttə, yalnız İran fəqərayi-kasibəsi ingilis kimi qəvi [qüvvətli] bir canavar ilə müqabilə edə bilməz. Edərsə də, bir fay-

da görməz. Lazımdır, şu ümumi düşmənin qarşısına ümum Şərq, bəlkə, cahan fəqərayi-kasibəsi çıxsın. Əgər bu gün ingilis ticarəti sınımaz isə, nə sosializma üsul, nə zəif millətlər istiqlalı paydar [məhkəm] olmaz, bu, təbiidir.

Əgər bu gün bəhri-Xəzər vaporları ilə İran yolları ingilis burjuaziyasının əlinə qalsa, tökülən qanlar, çəkilən zəhmətlər tamamilə bisəməmə qalacaqdır.”

Bu sözlərdən sonra qəzetə üzünü İran səramədanına [başbilənlərinə], İran mətbuatına tutur. Nə yapıqlarını, kəndi hüquq və istiqballarını nasıl müdafiə etmək fikrində olduqlarını sorur [soruşur]. Fəqət onlara o qədər də ümid bağlamayaraq, nıcatı yenə fəqərayi-kasibədən gözləyir və yazır ki:

“Hər halda, fəqərayi-kasibə böylə qeyri-məşru [qanunsuz] işin qarşısını almaq üçün hər bir fədakarlığa hazır olmalı və bütün cahan fəqərayi-kasibəsi, xüsusən Şərq əfkarını [ictimai fikrini] bu tərəfə çevirməliyiz. Mədəniyyət iddia edən ac qurdların çəngindən [pəncəsindən] xilas olmaq üçün ölməyə belə hazır olub, Rusiya və Qafqaziya fəqərayi-kasibəsi ilə ittifaq etməliyiz. Biz Bakıda yaşayan İran fəhlələri Zaqafqaziya fəhlələri ilə Denikin qara qüvvəsinin əleyhinə ittifaq etdiyimiz və onlara hər növ müavinət etməyə hazır olduğumuz kimi, ingilis istibdadının, ingilis ticarətinin sındırılmağı üçün də ittifaq etməliyiz. Əlbəttə, onlar da bizlə ittifaq edəcəklər. Bu onların vəzifəsidir. Çünki İngiltərə hökuməti yalnız İran zəhmətkeşlərini əzməyir, bəlkə bütün cahan zəhmətkeşlərini əzib cahan inqilabını boğmaq istəyir.”

GÖZLƏR

Qardaşım Ayn. Əbdülə

Ruha sevdalı nəğmələr söylər
Eynək altında parlayan gözlər,
Sanki onlar doğuldu sevdadan,
Daha pürşölə mehri-peydan.
Daha zülmətli leyli-yeldadan,
Daha müşfiq qanadlı xülyadan,
Daha dəhşətli qə’ri-dəryadan,
Ah, o gözlər, nasıl da sahiridir!
Ruhu bir anda cəzbə qadirdir!
Məni onlar fəqət əsir etməz,
Bağlayıb öylə dəstgir etməz,
Oxşayan çünki qəlbi-məcruhu,
Başqa ulduzların sitayişidir.
Yalvarışlarla titrədən ruhu,
Başqa bir tanrının nümayişidir.
O mənim qaib ediyim gözlər,
Bir qaranlıq günəşlə parlardı,
Onu tərifi yetməyir sözlər,
Onda bir sirri-möhtəşəm vardı,
Düşünərdi, gülərdi, ağlardı.
Gah oxşardı, gah dağlardı,
Gah çılgınca eşqi-hariylə,
Yaxıyordu bu qəlbi-pürmihəni.
Gah qüdsi, böyük vüqariylə,
Səcdələr içrə məhv edərdi məni.
Şimdi bilməm ki, nərdə seyr eylər,
O mənim qaib etdiyim gözlər.

Ayn. Y.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Rus Milli Şurasında

Cümə günü iyunun 20-də Bakıdakı Rus Milli Şurasının ümumi iclası vəqə

olub və bu günlərdə Şimali Qafqaziyadan övdət etmiş [qayıtmış] olan Leontyeviçin məruzəsi dinlənilmişdir. Leontyeviç iki öz yoldaşları ilə bərabər general Erdelinin xahişinə görə Şimali Qafqaziyaya getmişlərdi. Arablinski mövqifində [stansiyasında] onlar birinci dabravolu görmüşlərdi. O, dəmiryolunu mühafizə edirmiş. Burada əhalinin əhvalından dəxi xəbərdar olmuşlar. Məlum olmuşdur ki, əhalinin dabravollara nisbət heç bir düşmənanə hərəkəti müşahidə olunmayı. Əhali hətta dabravolların gəlməsindən nəhayətdə şad olmuşlardır. Dərbənddə cüzi miqdarda dabravol qoşunları varmış. Əhali onları yaxşı qəbul edib dabravollar onları incitməmişlər. Çünki dabravollar özləri ilə sülh və müsəlimət [əmin-amanlıq] gətirmişlərmiş. Dabravollar nizam üzrə rəftar edirlərmiş.

Petrovskda vəkillər general Erdelini görməyib, ancaq general Popov ilə müsəhibədə bulunmuşlardır. Popov onlara söyləmişdir ki, dabravollar heç vaxt Azərbaycan əleyhinə sui-niyyət və hərəkətdə bulunmayacaqlardır. Popov demişdir ki, hal-hazırda bizim çox böyük məsələlərimiz vardır ki, o da şimalda Rusiya bolşevizmi ilə mübarizədə bulunmaqdır. Bundan ötrü bizə böyük qüvvələr və texnika lazımdır ki, onlara zərbə endirək. Böylə olduğu halda dabravollar heç öz düşmənlərinin miqdarını artırmaq istəməzlər. Bəlkə özləri üçün təzə dostlar axtarmaq istəyirlər. Dabravol ordusunda böylə zənn edirlər ki, Zaqafqaziya hökumətləri məsələsini həyat özü süngü ilə deyil, lüzumiyyət qüvvəsi ilə həll edəcəkdir. Petrovskda onlar yerli əhalinin nümayəndələri ilə görüşüb müsəhibədə

bulunmuşlardır. Əhali ilə dabravolların əlaqəsi yaxşıdır.

Dağıstan ziyalıları, afiserlər və qeyriləri dabravollarla sülh tərəfdarıdır. Onlar dabravollara “yeni Rusiyanın müsəlləh [silahlı] qüvvəsi” kimi baxırlar. Əhali general Erdelini Teymurxanşurada böyük təntənə ilə pişvaz etmişlərdir. General [Mikayıl Maqomedoviç] Xəlilovun müavinliyinə polkovnik Danilov təyin edilmişdir. Vəkillər Erdeli ilə görüşmək üçün Pyatıqorsk şəhərinə getmişlərdir. Petrovskdan Qrozniyə qədər dəmiryol xətti və ətrafı dağıdılıb xarabazar halına salınmışdır. Körpüləri xarab edilib, qatarlar yığılıb dağıdılmışlardır. Buna görə də dəmiryol hərəkəti bir qədər təxirə uğramışdır. Pyatıqorskda general Erdeli vəkillərə general Popov deyən sözləri təkrar söyləmiş və təsdiq etmişdir. Leontyeviç ailə işlərindən ötrü Bakıya övdət edib, qeyri iki nəfər vəkillər isə də Denikinlə görüşmək üçün Yekaterinodar şəhərinə getmişlərdir.

Təyin

Bakı qubernatorunun dəftərxana müdiri Süleyman bəy Musabəyov Daxiliyyə nazirinin binagüzarlığı [sərəncamı] ilə Mərkəzi Əxzi-əsgər [Hərbi çağırış] idarəsi müdirliyinə təyin edilmişdir. Mumailəy [adı çəkilən şəxs] bu gündən etibarən kəndi vəzifəsini ifaya şüru etmişdir [başlamışdır].

Qazax anbarlarının təhvil verilməsi

Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri Gəncədəki vəkilinə təklif etmişdir ki, Hərbiyyə Nəzarəti ilə etilafa [razılığa] girib, mümaniət [manea] olmadığı halda Qazaxdakı ərzaq anbarlarını Ümuri-Xeyriyyə və

Nafiə Nəzarəti binagüzarlığına [Sosial Təminat Nazirliyi sərəncamına] təhvil versin.

Zakaspıda

Bu vaxtadək qəzetlərdə verilən məlumata görə, Petrovskdan Tazəşəhərə vaporlarla dabravollar göndərilmiş. Halbuki məlumatı-mövzuqəyə [mötəbər məlumata] görə, heç bir dənə də olsa vapor göndərilməmişdir. Zira dabravolların adamı yoxdur. İngilislərin balaca bir dəstələri Tazəşəhərin 8 verstliyində dururlar. Bolşeviklər Qəhqədən iləri yürüməyirlər. Zira Məşhəd tərəfdən ingilislərin çevirmələrindən qorxurlar. Tazəşəhərdən qaçan dabravol saldatları vapor fəhlələrinə 1500 rublə Bakı parası verirlərmiş. Aşqabadda qara çörəyin girvənkəsi 8 rubləyədir. Əhval olduqca ciddidir.

Qarabağ heyətinin övdəti

Nəçə gün bundan əqdəm [qabaq] Qarabağa getmiş olan Parlaman heyəti Bakıya övdət etmişdir [qayıtmışdır]. Heyət bu günlərdə Məclisi-Məbusan iclasında Qarabağ hadisəti haqqında müfəssəl məlumat və bəyanat verəcəkdir.

Qradonaçalnik dəftərxanası

Bakı qradonaçalnikinin dəftərxanası Birjevoy və Krasnovodski küçələrin küncündə Bünyadovun 20-10 nömrəli evində olub hər gün səhər saat 9-dan 2-yə kimi açıqdır. Qradonaçalnik şikayəti olanları hər gün 9-dan 11-ə kimi öz odasında qəbul edir.

Müfəttinlər

Sayad Xızı dairəsinin Tıxlı kəndi camaatı Bakı qubernatoruna ərizə verərək

məlum etmişlər ki, məzkur [deyilən] kənd əhli Hilal və Əyyub Əsgər oğlanları hökumətin əleyhinə bir çox müfəttinanə [fitnəkar] sözlər söyləyib, açıqdan-açığa “ruslar yaxşıdır, onlar gəlsin” deyirlər. Bundan əlavə, onlar cavanların əsgərliyə gəlmələrinə mane olurlar. Buna binaən [buna görə], camaat böylə müzirr [zərərli] şəxslərin tezliklə kənddən sürgün edilmələrini rica edir.

Tutulmuş əşya haqqında

Daxiliyyə naziri Bakı qubernatoruna müraciətən neçə ay bundan əqdəm [qabaq] Əmiraslanov evində Voskresenskidən tutulmuş olan əşyanın siyahısının tezliklə təqdim edilməsini rica etmişdir.

Həcz komissiyasının buraxılması

Daxiliyyə naziri Bakı qubernatoruna müraciətən dəftərxanası cənbində [nəzdində] olan mənzillər, evlər həcz [müsadirə] edən komissiya buraxılıb, işlərinin Bakı qradonaçalnikinə təhvil verilməsini rica etmişdir.

AZƏRBAYCANDA

Astara bolşeviklərinin məğlubiyyəti

Ramazanül-mübarək ayının 8-dən bəri bura bolşevikləri ilə “Çər Hüseyn” dəstəsinin miyanında [arasında] qanlı müharibələr getməkdədir. İşbu müharibənin nəradən və nədən nəşət etdiyinə [əmələ gəldiyinə] təfəsilatı böylədir:

Keçən il Mart hadisətindən bəri bolşeviklərlə həman bu müsəlman quldur dəstəsinin müsədimə [toqquşma] və mübarizəsi bilafasilə vüqu bulmaqda [fasi-

ləsiz baş verməkdə] idi. Bolşeviklər işbu quldur dəstəsinin əleyhinə havadan, qaradan [qurudan], dənizdən atəşlər yağdırırlardısa da, bunların süknəsi [məskəni] dağlıq və ormanlıq olduğundan müzəffəriyyətlə bulamayırdılar. Quldurlar dəstəsinə dəstə olmaayan [əli çatmayan] işbu rus-erməni quldurları ədavətən [düşmənciliklə] müsəlman əhalisinin əmvalını [mallarını] qarət, özlərini qətlə yetirib irz və namuslarına təcavüz edirlərdi. Hətta İran şose yoluna təcavüzlər edib bir neçə nəfəri də qətlə yetirdilər. Xülasə, işbu müsadimə dörd ay bundan irəliyə qədər davam edirdi.

Nəhayət, İran hökumətinin savabdidi [məsləhəti, vasitəçiliyi] ilə heç bir təzminatı-hərbiyyə mətalibəti [müharibə təzminatı tələbləri] ortaya atılmadan bir sülh, nəhayət, bunların arasında əqd edildi [bağlandı]. Şu sülh bu ana qədər davam edirdi. Nəhayət, bir neçə gün bundan irəli rus-erməni quldurlarının hakimiyyətinə möhkəm etiqad bəsləyən, daha doğrusu, onların tovarışlığına iğfal olan [yoldaşlığına aldanan] bəzi müsəlman bolşevikləri kəndi tovarışlarına xidmət etmək məqsədilə bir neçə nəfər erməni götürüb hiylə və təzvir [kələk] ilə Hüseynin iki oğlunu və qardaşı oğlunu qətlə yetirirlər. Oğlanlarını məqtul [qətl edilmiş] görən Hüseyn qayət hiddətlənərək yoldan gəlib keçəni vurub öldürürmüş.

İştə Hüseynin oğlanlarının məqtul olması tək bir Hüseyn və dəstəsinə mütəəssir olmayıb [təsir etməyib], ümum “Kalış Kalavan” tufəngçilərini bolşeviklərə qarşı hücum qalxışdırdı. Bunların ilk hücumuna tabavər olamayan [müqavimət göstərə bilməyən] bolşeviklər vajgun [məhv

edilmiş] bir surətdə həzimətə [məğlubiyyətə] üz qoydular. Əhali hücumuna davam etməyən işbu masqaraçı firqəyə həman gün Lənkəranda bir iddə [dəstə] qoşun köməyə gəldi. Bunlar varid olan [çatan] kimi top atəşi açaraq İran tərəfinə zərərsiz olaraq bir neçə güllə boşaltdılar. Bədəhu [sonra] vaxt təyin edərək İran hökuməti və kazak sərkərdəsi ilə qonuşmaqdan ötrü burada bir iclas bərpa etdilər. Nəticədə bunlara İran şəhərindən bir zəfər toxunmamaq qövlünü [sözünü] alaraq, sabahı Hüseyn üzərinə hücumu başladılar. Hüseyn isə bunları dağlara tərəf çəkərək oradan bunları güllə atəşi zərbəsi ilə sıxışdırıb ta Astara, hətta Astaradan da bir ağac geriye oturtdu. Arxalarından da Xəlil bəy dəstəsi Şahağacı tərəfindən hücum edib yenidən böyük tələfata düçar etdilər. Əlan [indi] rus Astarasında və kəndlərində bir nəfər şəxs qalmamışdır, bütün İran tərəfinə qaçmışlar. İşbu zavallıların malları Hüseyn tərəfindən qarət, evləri isə yandırılmışdır. Hüseyn dəstəsi və İran acları Azərbaycan Astarasının rus-müsəlman evlərinin qapı-pəncərəsinə qədər qarət və yağma etdilər.

Ruslar Lənkəranda, müsəlmanlar isə İran tərəfinin küçələrində səfil-sərgərdan dolaşırlar. Qaçqınların halı pək fənadır. İştə, tək bir Astara müsəlmanlarının halı fəna deyildir. Bilmək istərsənizsə, vəhşilərin qüvveyi-qəddəranəsi ilə cavan cümhuriyyət və istiqlaliyyətindən cüda [ayrı] düşən Lənkəran qitəsinin [bölgəsinin] halı fənadan da fənadır. İki göz istəyir ki, bunların halına ağlasın. Hənuz vəhşilərin qara qüvvəsi altında inləməkdə ikən yenidən üzərlərində qara bulud-

lar gəzərək, həyat və məişətin zəhərlənmək xəbərini verir. *(Quldurların Lənkərana hücum etmək tədabirində bulundurlarına işarədir.)*

Əlif. Məhəmmədli

ERMƏNİSTANDA

Erməni Kadet firqəsinin teleqrafı

Erməni Kadet (Xalq firqəsi) komitəsi İrəvandan Tiflis qəzetələri idarəsinə zeylədəki [aşağıdakı] məzmununda teleqraflar göndərmişdir:

Bu son zamanlar Ermənistanda keçirilən hökumət və Parlaman böhranı həll edildi.

Daşnaksutyun ilə Erməni Xalq firqəsinin birliyi pozuldu. Daşnaklar hökumətdə olan nümayəndələri ilə hökumətdə olan qanunsuzluqlar etdilər. O da budur: Poqos Nubar paşa heyətinin iştirakı olmadan müttəhid [birləşmiş] Ermənistan elanı, Türkiyə Ermənistanındakı ermənilərin arzularını bəyan etmək üçün on iki nəfər daşnakların Parlamanda qanunsuz əyləşmələri. Bütün intixabat [seçki] işlərini yalnız daşnaklar əllərinə almışlardır və böyləliklə ancaq özlərinə görə təbliğat yapırırlar. Bu işlərdən Ermənistan üçün nə dərəcə xətrə [təhlükə] əmələ gələcəyini Erməni Xalq firqəsi düşünərək var qüvvəsi ilə çalışdı ki, bu xətrəni dəf etməsin və qanunsuzluğun qarşısını alsın. İntixabat çöl işləri qurtardıqdan sonra icra edilsin. Bu xüsusda hər nə qədər cidiyyət göstərilmisə də, faydası olmamışdır. Daşnaklar öz vəziyyətlərində baqi qalmışlardır. Xalq firqəsi öz məsuliyyətini buraxıb intixablarda iştirakdan imtina

etməklə bərabər, boykot elan etmişdir. Xalq firqəsi tamamilə Ermənistan Parlamentindən çıxmışdır. Nazirlərdən isə Artunyan, [Xristofor Avvakumoviç] Vermişev, Enfiacyan, Məlik-Qaragözyan və onların müavinləri hökumətdən getmişlərdir. Daşnakların bu hərəkəti xüsusən Türkiyə erməniləri arasında böyük həyəcanə səbəb olmuşdur.

GÜRCÜSTANDA

Fəhlə Konfransının təbriki

Bütün Gürcüstan fəhlə və xidmətçiləri şuralarının birinci konfransı sədri Çeqelidən Gürcüstan hökumətinə böylə bir teleqraf gəlmişdir:

Gürcüstan fəhlə və xidmətçiləri şuralarının birinci iclası müstəqil Gürcüstanın demokratik hökumətini təbrik edib hər bir iqdamatını [təşəbbüsünü] təqdirlə, bütün düşmənləri ilə əvvəlki kimi ciddi mübarizədə bulunmağı arzu edir. Konfrans öz tərəfindən hər bir müavinət vəd edir.

İDARƏYƏ MƏKTUB

Möhtərəm müdir əfəndi!

Acizənə rica edirik, bizim şu neçə kəlmə sözümüzü qəzetənizdə dərc edəsiniz.

Mart hadisətindən bəri qapalı qalan Ramana Müstəhlilər Cəmiyyəti camaat dükanının hal-hazırda kifayət qədər parası olmadığına binaən [görə] və üzvlərinin əksərinin rəyinə görə, məzkur [deyilən] cəmiyyət üzvlərinin pulları geri qaytarılacaqdır. Hamıya məlum olduğu üzrə

Mart hadisatından sonra camaat dükanı iki dəfə bədəfkarlar [canilər] tərəfindən qarət və külli miqdarda malı oğurlandı-ğına görə, üzvlərə ancaq cəmiyyətə tap-şırıqları qədər pul vüsul olacaq [çatacaq].

Hamı möhtərəm üzvlərdən rica olu-nur, həmin iyun ayının 25-dən etibarən öz pay pullarını almaqdan ötrü keçmiş camaat dükanı xəzinədarı Kərbəlayi Xey-bərin Ramanada ikinci polis uçastoku-nun qabağındakı dükanına müraciət et-sinlər.

İdarə üzvləri

**Berlin Darülfünunu doktoru
S. İ. Kopelioviç**

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqlarını qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28. Və 93.

8765

**Diş həkimi
S. M. Hamburg**

Nikolayevski nömrə 29, Parlaman qarşı-sında. Telefon nömrə 5-96. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

8756

**Arvad diş həkimləri
Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayı-rılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Vorontsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

8753

**Bəhri-Xəzər İstehlak Cəmiyyəti
“Kooperatsiya” müalicəxanası**

Hər növ naxoşluqlar qəbul olunur. Müa-licə haqqı üzvlərdən 4 rublə, qeyrilərdən isə 6 rublə. Bolşoy Morskoy küçə, Tarqovinin küncündə Həsənovun evində, yolu Bolşoy Morskoydan. Telefon nömrə 26-90.

Əmrəzi-daxiliyyə [daxili xəstəliklər] 9-11 Balayan

Mədə naxoşluğu 12-2 Mejebovski; 4-6 A. Seyidov

Əmrəzi-əsəbiyyə [əsəb xəstəlikləri] 12-2 Şmirqeld

Cərrahiyyə 9-11 Sander
Uşaq naxoşluğu 9-11 Rabinoviç; 4-6 Bron
Arvad naxoşluğu və mamalıq 9-11 Pines;
12-2 arvad həkimi Şapiro-Rotman; 4-6 S. Seyidov[a]

Dəri və zöhrəviyyə 9-11 O. Şamkoryan;
12-2, 4-6 Pernik

Göz naxoşluğu 9-11 Cəfərov; 4-6 arvad həkimi Qeqamyan

Qulaq və boğaz ağrısı 12-2 B. K. Fin-
kelşteyn;

Diş ağrısı 9-11 Suşon-Sivkina; 4-6 İtkin
Müalicəxana müdiri bakterioloq Lyuba-
şevskaya

Müalicəxanada konsultasiyalar icra olu-nur. Operasiya, konsultasiya razılıq ilə. Çiçək döyülür, şəhadətnamə verilir. Analiz qəbul olunur. 606 və 914 müalicəsi.

10208

**Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası
Gövhər xanım Qazızadə**

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməli-yəti-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

7-321

Doktor S. İ. Zaks

Zöhrəvi, dəri və sifilis naxoşluqlarını qə-bul edir. 606 və 914 müalicəsi. Naxoşları hər gün qəbul edir saat 4-dən 7-yədək. Voront-sovski küçə nömrə 43, 2-ci mərtəbə.

8776

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Teleqraf xəbərləri

səh. 432. “Qof”: Müttəfiqlərin Fin-landiyada və Baltik ölkələrindəki qoşun-larının komandiri Hubert Qof [Hubert Gough] nəzərdə tutulur. Qəzetdə “Qoj” kimi yazılmışdır.

“Məhəmmədcan Tınışbayev”: bu ad qə-zetdə təhrif edilmişdir.

səh. 433. Sual işarələri qəzetdə getmişdir.

**Müasirləşmək dairəsində
bir neçə məsələ**

səh. 440. “Qorqe əcəl peyapey əz in gələ mibərəd / Vin gələra bebin ke çe asude miçərəd”: “Əcəl qurdu bu sürüdən bir-bir aparır, / Bu sürüyə bax ki, necə rahat otlayır” (farsca)

**“Gözlər” şeiri (s. 443)
üçün lüğət:**

pürşölə: çox işıqlı, çox parlaq
mehri-peyda: doğan günəş
leyli-yelda: ilin ən uzun gecəsi, 20 dekabrda 21 dekabra keçən gecə
qə’ri-dərya: dənizin dibi
sahir: sehirləyən
dəstgir: əli-qolu bağlanmış
qəlbi-məcruh: yaralı ürək
eşqi-har: hərarətli eşq
pürmihən: çox qəmli, çox qüssəli
qüdsi: müqəddəs

Azərbaycanda

səh. 446. “Kalış Kalavan”: güman ki, təhrif edilmişdir; “Kalış” yerinə güman ki, “Talış” olmalı idi.